

Stabilirea relatiilor Intre ideile identificate In programul revistei si poezia Zburatorul de Ion Heliade-Radulescu

Ion Heliade-Radulescu este o personalitate a epocii pasoptiste, remarcabila prin contributia la dezvoltarea Invatamantului romanesc, a presei (Curierul romanesc si suplimentul Curier de ambe sexe) si a literaturii romane, cu precadere a poeziei, prin elegii si poeme epice, dar mai ales prin capodopera sa Zburatorul, publicata in 1844.

Poezia citata respecta Indemnul lui Kogalniceanu din Introductia la Dacia literara din 1840, respectiv acela de a scrie o literatura nationala inspirata din folclor, trecutul istoric si natura. Tema o constituie prezentarea suferintelor unei fete nubile, explicabile mitologic (prin mitul Zburatorului) si vindecabile magic (prin apelul la descantec).

Structural, poemul cuprinde trei secvente: primele douasprezece strofe cuprind monologul Floricai adresat mamei, in care fata descrie starile contradictorii provocate de venirea Zburatorului. In monologul Floricai principalele figuri de stil sunt antiteza ("Imi ard buzele, mama, obrazii-mi se palesc", "si cald, si rece, uite ca-mi furnica prin vine"), exclamatiile si interogatiile retorice ("Oar' ce sa fie asta?", "Obrazii... unul arde si altul mi-a racit!"), avand rolul de a exprima starea psihica de confuzie a tinerei fete. De asemenea, monologul se caracterizeaza prin prezenta regionalismelor si a elementelor populare precum verbele iotacizate ("auz", "prinz de veste"), cuvintele din registrul popular ("vapaiaza", "manzat", "colea", "ici") sau prin interjectii ("zau!"), toate conferind textului spontaneitate, oralitate, autenticitate.

Strofele 13-20 compun pastelul terestru si cosmic al Inerarii, compus predominant din imagini auditive ("vitele muginde", "gemete de muma") si dinamice ("zglopii sarind viteii la uger alerga"), care se atenuaza treptat pana la realizarea unui tablou static: "Tacere este totul si nemiscare plina", "Nici frunza nu se misca, nici vantul nu suspina". Pastelul cosmic cuprinde o succesiune de imagini vizuale, dintre care cea mai semnificativa este caderea unei stele, ce antcipa venirea Zburatorului.

Ultima parte a poemului cuprinde strofele 21-26, fiind compusa din doua secvente: dialogul celor doua surate si portretul Zburatorului. Dialogul suratelor este creat in acelasi registru popular si colocvial, bogat in elemente populare ("Impelitu", "leicuta", "spurcatu", "lipitura", folosit cu sensul de "zmeu"). Un rol important il are portretul Zburatorului, compus din elemente ale mitologiei populare ce accentueaza aspectul sau luminos ("balaur de lumina cu coada-nflacarata/ si pietre nestemate lucea pe el ca foc"), din elemente ale portretului eroului din basme ("tras ca prin inel", "ca brad un flacaiandru", "balai, cu par de aur") si prin ironia suratelor ("un nas - ca vai de el !"), semn al faptului ca ele poseda remediul impotriva acestui duh malefic. Folosirea imprecatiei ("bata-l crucea !", "Fereasca Dumnezeu!") intareste dispretul suratelor.

Exprimarea unei opinii despre importanta ideologiei Daciei literare pentru literatura romana a

secolului al XIX-lea

Ion Heliade-Radulescu nu este singurul creator pasoptist a carui opera ilustreaza ideologia Daciei literare. Interesul pentru folclor al scriitorilor din epoca se materializeaza si prin culegeri cum este cea realizata de Vasile Alecsandri, Poezii populare ale romanilor. Balade. (Cantice batranesti), sau Legende sau basmele romanilor, culese de Petre Ispirescu. Astfel, Intoarcerea la valorile traditionale ramane, pentru pasoptisti, sursa esentiala a crearii unei literaturi care sa ne individualizeze la nivel european.

Rolul lui Titu Maiorescu In impunerea noii directii In literatura romana din a doua jumatate a secolului al XIX-lea

In secolul al XIX-lea constiinta scriitorilor de a realiza o literatura care sa ne legitimeze la nivel european se manifesta cel putin In doua randuri: mai Intai prin eforturile pasoptistilor de la Dacia literara, In frunte cu Mihail Kogalniceanu (1840), apoi prin studiile lui Titu Maiorescu si prin activitatea contemporanilor sai de la Societatea Junimea.

Gruparea ia nastere In 1863 din initiativa a cinci tineri cu studii In mediile universitare franceze si germane: Iacob Negruzzi, Theodor Rosetti, Vasile Pogor, Petre P. Carp si Titu Maiorescu, cel care va deveni mentorul cenaclului, un spiritus rector In epoca. Randurile gruparii vor fi Ingrosate de personalitati precum Alecsandri, Eminescu, Creanga, Caragiale, Slavici, dar societatea permite si accesul unor reprezentanti ai altor domenii decat cel literar, cum ar fi istoricul si memorialistul Gh. Panu, lingvistul Al. Philippide, filozoful Vasile Conta, istoricul A.D. Xenopol, conform devizei "Intra cine vrea, ramane cine poate".

In primul rand, ceea ce uneste In ansamblu acesti membri ramane spiritul junimist, caracterizat prin gust clasic si academic pentru valorile confirmate de timp, ironizarea tuturor exceselor, severitatea critica, preferinta pentru filozofie si Inclinatia spre oratorie. Rolul Junimii In cea de-a doua jumatate a secolului al XIX-lea ramane cel de a fi orientat cultura romana spre o noua varsta, cea a eliminarii mediocritatilor si a legitimarii/promovarii scriitorilor de certa valoare estetica. Astfel, junimistii au educat gustul public In sensul disocierii unei opere originale de o creatie superficiala si al elaborarii unor criterii ferme, necesare In evaluarea literaturii: pe de o parte organizeaza timp de 17 ani niste "prelectiuni populare", conferinte pe diverse teme care au reprezentat atat modele de oratorie, cat si un mijloc de raspandire a ideologiei lor; pe de alta parte, junimistii urmaresc realizarea unei antologii de poezie din epoca, prin care sa ofere o suita de texte ilustrative pentru teoriile afirmate, operand In acelasi timp si o selectie Intre valori si nonvalori.

In al doilea rand, junimstii au Incurajat literatura originala si nationala si au impus scriitorii de valoare din epoca In constiinta contemporanilor: Eminescu, Creanga, Cargiale, Slavici, Odobescu si-au citit mai Intai operele la sedintele cenaclului, apoi le-au publicat In paginile revistei "Convorbiri literare", aparuta In 1867. De asemenea, ei au impus o limba romana literara prin impunerea principiului fonetic si a alfabetului latin, prin combaterea betiei de cuvinte si a exceselor neologice.

În plus, societatea Junimea și-a desfășurat activitatea pe parcursul mai multor etape: perioada ieșeană durează din 1863 până în 1874, întrunirile având loc în casa lui Titu Maiorescu sau a lui Vasile Pogor; în această etapă ideologică, ei susțin prelecțiile populare și înființează revista *Convorbiri literare*, publicată în tipografia proprie. Etapa sedintelor duble, ținute la Iași și la București, la "mica Junime", în urma mutării lui Maiorescu (devenit ministru al Instrucțiunii Publice), a lui Eminescu și a lui Slavici în capitală, se remarcă prin consolidarea noii direcții în poezie și proză între 1874 și 1885: operele marilor clasici sunt promovate în paginile revistei *Junimii* sau traduse în germană de Mite Kremnitz. După 1885, întrunirile se raresc, iar revista capătă un caracter universitar prin publicarea articolelor de specialitate din diverse domenii (filologie, filozofie, geografie, istorie).

În centrul tuturor acestor inițiative culturale se afla Titu Maiorescu, un om-orchestra tipic secolului la XIX-lea prin multitudinea proiectelor politice și culturale în care a fost implicat ca ministru al Instrucțiunii Publice, al Justiției și de Externe, ca agent diplomatic la Berlin, ca director al ziarului *Timpul*, ca jurist și profesor, dar mai ales ca întemeietor al criticii literare estetice în cultura și literatura română. Într-o epocă de tranziție a culturii române, aflate în căutarea unei identități, Titu Maiorescu are rol de calauză, de mentor.

Titu Maiorescu este mai ales un critic cultural, de direcție, preocupându-l în studiile sale indicarea unor trasee pe care atât scriitorii, cât și publicul larg să le urmeze. Dintre cele mai importante prelegeri și articole maioresciene, amintim: O cercetare critică asupra poeziei românești de la 1867 ("manual" de lectură a poeziei), în contra direcției de astăzi în cultura română (manifestare a unui sever criticism la adresa moravurilor culturale ale epocii), Direcția nouă în poezia și proza română (în care impune un posibil canon al epocii), *Comediile domnului I.L. Caragiale* (în care teoretizează necesitatea impunerii criteriului estetic în evaluarea operelor de artă), Eminescu și poeziile lui (scris la moartea poetului), *Despre scrierea limbii române*, *Oratori, retori și limburi*, *Neologismele* (ce cuprind preocupările criticului pentru impunerea limbii române literare).

În studiul *În contra direcției de astăzi în cultura română*, autorul expune una dintre cele mai reprezentative idei estetice ale sale, respectiv refuzul formelor fără fond. Astfel, Maiorescu porneste de la premisa că în toate straturile culturii române se poate identifica viciul "neadevarului", al imitației, al superficialității, în urma unui elan al occidentalizării. El oferă exemple atât din domeniul literar sau lingvistic (*Lexiconul de la Buda*), cât și din istorie (lucrarea lui Petru Maior despre latinitatea poporului și a limbii române), apoi continuă prin a afirma lipsa de continuitate a unor instituții din epocă precum școlile și universitățile, lipsite de dascăli competenți, sau teatrele, care funcționează mecanic în absența unui repertoriu național original și a unor actori de prestanță. Maiorescu numește aceste realități "forme fără fond" și refuză preluarea unor modele occidentale în absența unui fond autohton solid. Conștient că "forma fără fond este de-a dreptul stricăcioasă", deoarece nimicește cultura, Maiorescu recomandă îndepărtarea mediocrităților și promovarea formelor ce definesc identitatea noastră culturală.

Pe de altă parte, studiul *Comediile domnului I.L. Caragiale* porneste de la declanșarea unui

scandal In presa epocii la adresa operelor dramatice ale autorului citat, acuzat de vulgaritate a limbajului, de imoralitate si de atac la bunele moravuri ale claselor politice si sociale Inalte, ce se simteau vizate de continutul Scrisorii pierdute. Maiorescu Intelege necesitatea eliminarii unor prejudecati In receptarea operelor literare si demonstreaza In acest studiu inaplicabilitatea criteriului moral In arta. La baza studiului stau lecturile autorului din Poetica lui Aristotel sau din scrierile lui Arthur Schopenhauer: deoarece egoismul si raul persista In lume (Schopenhauer), arta ramane singura modalitate de detasare de contingent si de purificare a spiritului prin intensitatea emotiilor transmise (Aristotel). Astfel, arta s-ar dovedi morala tocmai In masura In care ea trezeste aceste sentimente; spre deosebire de adversarii sai din epoca, ce acordau artei In primul rand un rol educativ, Titu Maiorescu afirma gratuitatea literaturii si a artei, rolul lor nefiind unul didactic sau moralizator, ci unul purificator, de catharsis aristotelian.

Activitatea lui Titu Maiorescu este aceea a unui intelectual convins de necesitatea radicalismului critic Intr-o epoca In care confuzia mediocritatilor cu valorile devenea din ce In ce mai amenintatoare. Chiar daca el nu este creatorul unor studii monografice sau al unei istorii literare, Maiorescu a realizat, prin studiile sale, cadrul propice In care Isi vor desfasura In deceniile urmatoare activitatea de critici personalitati precum Calinescu, Lovinescu, Tudor Vianu, Nicolae Manolescu sau Eugen Simion. Mentor al junimistilor, el are nu numai meritul de a fi trasat principalele directii de dezvoltare a literaturii romane, dar si pe cel al intuirii genilor, asa cum a dovedit-o In cazul lui Eminescu, sau pe cel al sustinerii si promovarii valorilor.

In concluzie, activitatea cenaclului Junimea si a lui Titu Maiorescu reprezinta cea mai importanta miscare culturala din literatura romana din a doua jumatate a secolului al XIX-lea.